

ÖMER SEYFETTİN'İN BİR ÖYKÜSÜ ÜZERİNE: “ALİ YOZ’UN KAVAĞI” MI “KURUMUŞ AĞAÇLAR” MI?

Ali Duymaz

- Bazı isimler ve eserler kitleselleştikçe haklarındaki bilgiler yahut yorum ve değerlendirmeler de zamanla kalıplaşır ve bazen bu kalıp bilgiler tartışılmaz doğrular olarak isimden isme, eserden esere aktarılır gider. Bu akıbete uğrayan isimlerden biri de Ömer Seyfettin'dir. Ömer Seyfettin'in, tarihle birlikte halk edebiyatı ve folklor ürünlerinden istifade ederek eserler ortaya koyan “klasik” yazarlardan birisi olduğu pek çok kaynakta ortak olarak yapılan ve üzerinde neredeyse görüş birliği oluşmuş bir değerlendirmedir. Nitekim “Başını Vermeyen Şehit” gibi tarihsel belgelerden istifade ederek yazdığı öyküleri olan Ömer Seyfettin, “Yalnız Efe” başta olmak üzere pek çok öyküsünü de sözlü gelenek kaynaklı olarak kaleme almıştır. Bu öykülerden bir kısmı ise “haydut” ya da “eşkıya” diyebileceğimiz tiplerin, “kahraman” oluş veya kahramana dönüşüm süreçlerini ele almaktadır. Kuşkusuz bu tip öykülerde egemen olan bakış açısı, “avam” veya “halk” tabiri ettiğimiz sözlü geleneği üreten ve aktaran kesimin bakış açısıdır.

Bugüne dek bu yazı kapsamına giren konular etrafında birçok çalışma yapılmasına rağmen değinilmeyen, üstünkörü geçilen iki temel problem söz konusu edilecektir. Bu problemlerden ilki, Ömer Seyfettin'in “Kurumuş Ağaçlar” öyküsü üzerinde sınırlı olsa da bazı kaynaklarda yer alan “Ali Yoz’un Kavağı” şeklindeki bir hatalı adlandırmanın düzeltilmesidir. İkincisi ise söz konusu öykünün konu kaynağı olan metnin türünün “masal” mı “efsane” mi olduğu meselesi üzerinde durup konuyu aydınlatmaya çalışacağız. Şüphesiz ki bu iki problemin de birbiriyle ilişkili olan kısımları olacaktır.

Ad Meselesi: “Ali Yoz’un Kavağı” mı “Kurumuş Ağaçlar” mı?

Öncelikle sınırlı ama halk bilimiyle meşgul olanlar için önemli olan bir kaynak eserde, Ömer Seyfettin'e ait bir öykü adı olarak geçen “Ali Yoz’un Kavağı” başlıklı bir öykünün varlığı yokluğu meselesine

temas etmek isteriz. “Ali Yoz’un Kavağı”, Pertev Naili Boratav’ın kimi eserlerinde Ömer Seyfettin’e ait bir hikâye başlığı olarak yer almaktadır. Boratav; *Az Gittik Uz Gittik* adlı masal metinlerinden oluşan eserinin sonuna eklediği “Türk Masalı Üzerine” başlıklı kısımda, Ahmet Mithat Efendi ile başlayan ve Millî Edebiyat akımıyla hızlanan Türk halk kültürünü Türk edebiyat ve sanatının gelişmesi için bir kaynak sayan anlayışın ortaya çıktığını belirtirken bu sahada ilk isimler olarak Ziya Gökalp ile Ömer Seyfettin’den söz eder. Boratav, burada “Ömer Seyfeddin’in küçük hikâyelerinden birkaç tanesi sözlü gelenekteki masal, fıkra, efsane konularının işlenmesidir: Binecek Şey, Kurbağa Duası, Ali Yoz’un Kavağı, Başını Vermeyen Şehit gibi; yarım kalmış bir romanı, Yalnız Efe yazarın ön sözünden anladığımızı göre, konusunu evliya olduğuna inanılan bir eşkiya kız üzerine köylülerin anlattıklarından almıştır.” der (Boratav, 1969a: 416-417). Boratav’dan sonra da bazı araştırmacılar, Boratav’ın *Az Gittik Uz Gittik* adlı eserindeki bu bilgiyi tekrar ederler ve böylece “Ali Yoz’un Kavağı”, Ömer Seyfettin’e ait bir öykü adı olarak literatüre sınırlı da olsa geçmiş olur (bk. Karadağ, 2004: 201). Kısacası bu kaynaklardaki ifadelerden, Ömer Seyfettin’in “Ali Yoz’un Kavağı” adlı bir öyküsü olduğu şeklinde bir bilgi ortaya çıkmaktadır. Son yıllarda gerek Nâzım Hikmet Polat gerekse Hülya Argunşah, Ömer Seyfettin külliyyatını yeniden yayımladılar. Ne daha önceki yayınlarda ne de bu iki araştırmacının yaptıkları metin yayınlarında, “Ali Yoz’un Kavağı” başlıklı bir öykü yer almamaktadır. Ayrıca Müjgân Cunbur’un hazırladığı bibliyografyada da bu adda bir öykü adı yer almamaktadır (Cunbur, 1985b).

Hem efsane hem de Ömer Seyfettin’le ilgili okumalarımız ve araştırmalarımız sonunda Boratav’ın sözünü ettiği öykünün “Ali Yoz’un Kavağı” değil, “Kuru-muş Ağaçlar” olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu yanlışlığın kökeninde ise öyküye de kaynaklık eden ve Tire’den derlenip yayımlanmış olmasından dolayı “Ali Yoz’un Kavağı” adıyla bilinen ve aslında yaygın bir motif içeren efsanenin varlığı yatmaktadır. Böylece “Ali Yoz’un Kavağı” başlıklı metnin aslında Ömer Seyfettin’in bir öyküsünün değil, bir efsanenin Tire’de bağlandığı ağacın adından kaynaklandığı anlaşılmaktadır. Yani Ömer Seyfettin’in bu başlıkta bir öyküsü yoktur ancak “Ali Yoz’un Kavağı” başlıklı bir efsane metni vardır. Bu metin de Tire Halkevi tarafından yayımlanan *Küçük Menderes* dergisinin Haziran 1940 tarihli ikinci sayısında isimsiz olarak yayımlanmış olup Tire’de bir yer adının kökenini de açıklayan bir efsanedir. Daha sonra yerel araştırmacı A. Munis Armağan, bu adda bir de kitapçık yayımlamıştır (Armağan, 1984). Yerel araştırmacı A. Munis Armağan, Ali Yoz’un Kavağı ile Tire ilişkisine dair bilgileri başka eserlerinde de ele almıştır. Kanlı Kavak, Kavakdibi, Beş Kavaklar, Üç Kavaklar, Cinli Kavak, Deşteban Kavağı, Aliyoz Kavağı, Ödemiş Kavağı ve Kavaklaraltı gibi kavak ağaçlarının birer bellek mekânı olarak Tire’deki yerlerine temas eden Armağan; günümüzde ise Tire’nin “kavak yoksunu” bir kent hâline geldiğini vurgulayarak “Yalnız kavaklar mıdır yaşamımızdan yitip giden?” diye de bir soru sorar (Armağan, 2003: 22). Aynı araştırmacı, bir başka eserinde “Aliyoz Kavağı” adıyla dinlerin kullandığı bir söyleme dayanan

öyküyü daha önce yayımladığını ve Tirelilerin bu yeşeren kavağın Tire’de bulunduğuna hâlâ inandıklarını kaydeder (Armağan, 2006: 138).

Bu efsane motifinin kaynaklık ettiği öykü ise “Kurumuş Ağaçlar” başlıklı öyküdür ve efsane-öykü ilişkisi bir makaleye konu edilmiştir. Bu makalede, Muğla’dan derlenmiş bir efsane ile Ömer Seyfettin’in öyküsü karşılaştırılmış ve dinî kaynaklı metinlerle mukayese zenginleştirilmiştir. Ancak bu makalede Tire’de anlatılan efsane metni yer almamıştır (Tuna, 2013). Kuşkusuz sözlü gelenekteki efsanenin temel motifi olan “kuru ağacın yeşermesi motifi”, çok yaygın bir efsane motifidir ve dinî kökenlidir. “Kurumuş Ağaçlar” öyküsü ise Ömer Seyfettin’in 1920 yılında yayımladığı bir hikâyedir ve son olarak Nâzım Hikmet Polat’ın yayına hazırladığı *Turan Masalları* adlı eserde yer almıştır. “Kurumuş Ağaçlar” öyküsü okunduğunda sözünü ettiğimiz efsane ile benzerliği çok açık ve net biçimde görülecektir (Ömer Seyfettin, 2018: 151-155). Ömer Seyfettin’in öyküsüyle Tire’de anlatılan efsane arasında doğrudan bir ilişki olduğu söylenemez. Ancak söz konusu efsane başka yerlerde de yerel mekân ve nesnelere bağlantılı olarak anlatılan bir efsanedir. Nitekim çalışmamızın ilerleyen bölümlerinde Ömer Seyfettin’in öyküsünün kaynağı hakkında bilgiler yer alacaktır.

Tür Meselesi: Masal mı Efsane mi?

Burada üzerinde durulması gereken ikinci husus ise bu öykünün kaynağında yer alan metnin türü meselesidir. Boratav, bu öykünün kaynağı olarak genel bir ifadeyle “sözlü gelenekteki masal, fıkra, efsane” kavramlarını kullanmaktadır. Boratav’ın sözü edilen kitabı, bir masal kitabı olduğuna göre burada vurgu yapılan türün de masal olması beklenir. Nitekim Olcay ÖnerToy da “Son hikâyesi olan ‘Kurumuş Ağaçlar’, gene konu bulamamaktan şikâyet ettiği bir gece, evlerine sık sık gittiği Ali Canip’in annesinin anlattığı **masal**dan çıkarılmıştır.” (ÖnerToy, 1972) bilgisini vererek Boratav’la aynı paralelde düşündüğünü ifade etmiştir. Aynı bilgiyi Müjgân Cunbur da verir: “Annesinin ölümüyle kaybettiği şefkati Ali Canip Yöntem’in annesinin yakınlığı ile gidermeye çalışır. Onun anlattığı **masallardan** bir kısmı hikâyelerine de konu olur” (Cunbur, 1985a: 13). Ömer Seyfettin’den bağımsız olarak Orhan Acıpayamlı da “Ali Yoz Kavağı” başlıklı metni, “masal” bibliyografyası içinde listelemiştir (Acıpayamlı, 1964). Ama esas olarak araştırmacıların “masal” kavramını kullanmalarının kaynağında Ömer Seyfettin’in bizzat kendi düştüğü not vardır. Çünkü Ömer Seyfettin, öyküsünün başlığı altında “küçük masal” ifadesini kullanmıştır (Ömer Seyfettin, 1920). Bütün bu bilgilerin bir başka kaynağı da Ali Canip Yöntem’in kitabıdır. Yöntem, kitabında Ömer Seyfettin’in “son hikâyesi” olduğunu vurguladığı “Kurumuş Ağaçlar”ın yazılış öyküsünü şöyle anlatır:

“... günlerinde ‘mevzu bulamıyorum!’ diye kederleniyordu. Meğer hastalanıyormuş, ölüm hastalığına yakalanmak üzereymiş. Bir gece anacığımın bir **masal** söylemesini rica etti. Fatin bir eski Türk hanımı olan anam ona bir masal söyledi ki ‘Külliyat’ın altıncı fasikülün-

de ‘Kurumuş Ağaçlar’ ünvanıyla basılmıştır. Bu onun en son hikâyesi oldu, artık bir şey yazamadı ve öldü.” (Yöntem, 1947: 32).

Ömer Seyfettin’le ilgili son derece değerli bir esere imza atmış olan ve halk edebiyatı alanında da yetkin çalışmaları bulunan Tahir Alangu’nun değerlendirmelerine de burada yer vermek istiyoruz:

“Hayatının son günlerinde, büyük yıkıntının şaşkınlığı içinde, ta Selanik’ten bu yana bağlanıp yürüdüğü inançların yıkılışı karşısında, hastalığın da verdiği düşkünlük içinde düşüncelerini sağlam bir yere oturtamayan Ömer Seyfettin’in, Ali Canip’in annesine **masal** anlattırıp yazması da bu bakımdan önemlidir. Ömer Seyfettin, askerlikten ayrılıp Selanik’e gelinceye ve Ziya Gökalp’la tanışmaya kadar, düşüncelerini sağlam bir zemine oturtamamış, gerçekçi hikâye temalarına hangi açıdan girebileceğini bilememiştir. Yoksa o eğilimde ve o güçte bir yazarın, 1908-1910 arasında ve ölümünden az önce yazacak bir konu bulamayışı başka türlü açıklanamazdı.” (Alangu, 1968: 129)

“Bu devresinde onun ele aldığı bir başka hikâye kaynağı da halk edebiyatı olmuştu. 1917 yılında bu tarzda 4 hikâye, 1919’da 5 hikâye vermiş. 1920 yılında ise Ali Canip’in anasının anlattığı “Kurumuş Ağaçlar” **masalı** ile de yazı yolunu kapatmıştı. Ömer Seyfettin, bu tarz hikâyeye son yıllarındaki çaresizlikler ve bezginliklerden dolayı yönelmiş, -yoksa halk edebiyatı anlayışını olumlu bir yönde geliştirememişti. Rıza Tevfik’e yaptığı saldırılarda, onun, halk edebiyatı üzerinde sağlam bir görüş ve anlayışa ulaşamadığı görülüyor.” (Alangu, 1968: 341)

Bütün bu notlar ve kayıtlar, “Kurumuş Ağaçlar”ın köken metninin bir “masal” olduğunda birleşmektedir. Oysa öyküye kaynaklık eden sözlü gelenek ürününün türü, bugünkü bilgilerimizle bir “masal” olarak değerlendirilemez; o, bir “efsane”dir. Nitekim Pertev Naili Boratav, ilk baskısı diğer eserleriyle aynı tarihte yani 1969 yılında yapılan *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı* adlı eserinin “Efsane” bölümünde konuya daha ayrıntılı olarak eğilir ve metnin efsane olduğunu belirlemekle kalmaz, söz konusu efsanenin “dinlik” mi yoksa “tarihlik” mi olduğunu tartışır:

“Bazı anlatılarda dinlik düşüncenin mi, yoksa başka türden bir sorunun mu üstün çıktığını kestirmek güçtür. Örneğin, Ömer Seyfeddin’in bir hikâyesine de konu olan “Ali Yoz’un kavağı” efsanesi: Bir haydut pek çok canlara kıydıktan sonra tövbekâr olmuştur. Yol üstünde bir konak yaptırmıştır. Her geçene sofrasında yedirip içirirse Tanrının affına uğrayacağı kendisine haber verilmiş. Günahlarının bağışlandığını da, diktiği kuru bir kavak dalının yeşermesinden anlayacaktır. Bir gün konağına inmek istemeyen bir atlıyı kızıp öldürür ve şaşarak görür ki kuru kavak dalı yeşermiştir: çünkü öldürdüğü adam suçsuz bir kadının şerefine lekeleyecek bir işle görevliymiş. Bu efsaneyi, “haydutları, ilk bakışta canilik ve günah sayılan işlerine göre yargulamak yanlış olur” düşüncesini izleyerek bir yere yerleştirmek

gerekirse tarihlik efsanelerin “haydutlar” bölümüne, ama “günah kavramının tanımlanmasında izafilik” düşüncesinden yürüyerek de “dinlik efsaneler” arasında yerleştirmek gerekir. Bu son örnekte, görülüyor ki, her iki düşünce de aynı ağırlıktadır.” (Boratav, 1969b: 116).

O hâlde, “Kurumuş Ağaçlar” öyküsünün kaynağı o yıllarda “küçük masal” gibi bir tür adlandırmasıyla sunulmuş olsa da dünyada ve ülkemizde halkiyat araştırmalarının ulaştığı bugünkü düzey bağlamında “efsane” olarak düzeltilmelidir. Ömer Seyfettin, bu öyküye neredeyse üslup ve yapı olarak hiçbir şey katmamış gibidir. Tipik bir menkıbe anlatıcısı konumundadır, ayrıntısıyla bilmek mümkün değil tabii ama Ali Canip’in annesinin anlattığı metni herhâlde aynen aktarmış olmalıdır.

Değerlendirme ve Sonuç

Genel olarak efsane türü içinde değerlendirilse de söz konusu metin, dinî mahiyettedir ve özel bir tür adıyla söylersek bir “menkıbe”dir. Bu çerçevede mistik mahiyetli bu metinde yer alan kuru ağacın yeşermesi motifi de bir keramet motifidir. Sonuçta kendisi başta olmak üzere herkesin eşkıya olarak gördüğü bir kişinin son eylemiyle “keramet” gösterişi ve Tanrı tarafından affedilişi anlatılmaktadır. Bu durum, eşkıyanın veliye dönüşümü gibi bir sonuç da içermektedir. Başka bir ifadeyle “öznel”, “önyargılı” veya “dışarıdan bakış” ile “tanrısal bakış” arasında zaman içinde oluşmuş gibi görülse de bir fark dikkatlere sunulmaktadır.

Hem efsanenin hem de öykünün temel motifi, kuru ağacın yeşermesi ile eşkıyanın Allah tarafından bağışlanması arasında kurulan paralelliktir. Kuru ağaçların yeşermesinin ön koşulu ve gerekçesi eşkıyanın günahlarının affedilmesidir. Dolayısıyla eşkıyanın günahlarının affi ancak bir “olağanüstü”, hatta “imkânsız” durum şartına bağlanmıştır. Burada günahların affi ile kuru ağacın yeşermesi arasındaki imkânsızlık ölçөгindeki paralellik dikkat çekicidir. Bu durum bizi, sözlü kültür ürünlerinde sık rastlanan ağaç-insan arasında inşa edilmiş “eş ruh” veya “dış ruh” motifine götürür (bk. Duymaz, 2008). Nitekim günahları affolunacak bir eşkıya; yeniden dünyaya gelmiş gibi yeni bir hayata başlayacaktır, arınacak ve âdeta yeniden dirilecektir. Tıpkı ömrünü tamamlamış, kurumuş bir ağacın yeşermesi gibi... Burada imkânsızlığın aşılmasına dair bir umut vardır ve bu umudun “yeşermesi” için de aracı bazı unsurlar vardır. Bu unsurlar, paylaşma ve verme eksenli uygulamalardır. Sürekli yemekler pişen bir menzil kurup gelen geçen yolculara yemek ikram etmek; dinî, mistik ve mitolojik boyutları olan geleneksel bir uygulamadır. Ancak beklenen sonuç, bu uygulamadan değil de bu uygulamanın gereklerini yerine getirmeyen bir yolcunun öldürülmesinden doğar. Zaten 99 kişi öldürmüş olan eşkıya, ikramını reddeden bir yolcuyu, yanlılıkla da olsa öldürür ve bir iffetli kadına iftira atmaya aracı olduğu anlaşılan bu kişinin ölümü üzerine kurumuş ağaç yeşerir ve bu simgesel olay da eşkıyanın affedildiğine işaret kabul edilir.

Günah, tövbe, kefare, af sıralaması içinde bir arınma teması işleyen bu “menkıbe”; çeşitli toplumların sözlü kültürlerinde ve yazılı edebiyatlarında da çok yaygın olan bir konuyu işlemektedir. Bu bağlamda “İki Günahkârın Efsanesi” adıyla anılan bu efsane hakkında özellikle Tarihî-Coğrafi Fin Kuramı’na bağlı araştırmacılar tarafından efsanenin ve motifin kökenini tespit çabası çerçevesinde kapsamlı araştırmalar yapılmıştır. Bunların başında Rus araştırmacı Nikolai Petrowitsch Andrejev gelmektedir (Andrejev, 1924). Efsaneyi Orta Çağ Avrupa’sı merkezli gören Andrejev’den başka, motifin kökenini *Hacı Bektaş Veli Vilâyetnâmesi*’ne bağlayan Alman Türkolog Hans Joachim Kissling’in yazısı da dikkate değerdir (Kissling, 1950). Aynı şekilde Georgios A. Megas da efsanenin Yunan varyantları üzerinde bir değerlendirme yazısı kaleme almıştır (Megas, 1975).

Öyküde ve efsanede geçen temel motif, günahkârlığın insanların öznel değerlendirmelerinden çok, Tanrı’nın değerlendirmesi üzerine şekillendiği inancından bu motifin, İslam dininin ilk dönemlerine uzanan bir rivayetle son yıllara kadar egemen olan bir mistik anlayış ortaya koyduğu açıktır. Nitekim bu hususta şerhi ve rivayetiyle birlikte aktarılan, taş baskısı ve hatta yeni harflerle yayını yapılan “Uğru Abbas rivayeti ve duası” örnek verilebilir. Ömrü boyunca hırsızlık yapan bir kişinin son iyiliğiyle cennette yer alması eksenli bir hadise dayandırılan bu rivayet, Türk toplumunun insana bakış açısıyla ilgili ipuçları da vermektedir. Bu bağlama yerleştirilebilecek olan ağaçların yeşermesi motifi de çok eski ve yaygın bir motiftir. Kuru veya yanık ağacın yeşermesi ve meyve vermesi motifinin kökeni dinî ve kitabidir. Bu motifin başta Budizm ve *Kitab-ı Mukaddes* olmak üzere dinî kaynaklardaki görünümü, Ahmet Yaşar Ocak tarafından ayrıntılı biçimde değerlendirilmiştir (Ocak, 1992: 32, 77-78; Ocak, 2012: 271-273). Bir örnek olması için *Hacı Bektaş Veli Vilâyetnâmesi*’nde yer alan bir menkıbeyi verebiliriz. Denizli’deki Bostancıbabaoğulları tekkesine bağlanan bu menkıbede de kuru değneğin yeşermesi ile haraminin tövbesinin kabulü arasında kurulan paralellik anlatılır (Korkmaz, 2006: 105-106). Türk destan geleneğinde de bu motifi görebilmekteyiz. Kazan Tatarları arasında bilinen ve XVII. yüzyılda yazıya geçirildiği varsayılan *Defter-i Cengiz-nâme*’de Altun Han’ın güzel kızı Ülemelik’in sıfatları arasında da “gülerek baksa kurumuş ağaç yapraklanırdı, çorak yere baksa otlar biterdi, öyle mümtaz doğmuş bir candı.” ifadesi geçer (İnan, 1987:226). Altay destanlarında Malçı Mergen, “kojon” söylediği zaman kurumuş ağaçlar yapraklanır (Dilek, 2002: 233). Kitabî ve dinî kaynaklı bu motif, sözlü halk efsanelerine de sirayet etmiş ve halk arasında yerel izlere bağlanmak suretiyle inanılabilirliği güçlendirilerek efsane formunda anlatılagelmiştir. Efsane araştırmalarının öncü isimlerinden Saim Sakaoğlu’nun *101 Anadolu Efsanesi* adlı eserinde de bu motifi işleyen bir efsane “Yeşeren Kuru Ağaç” adıyla yer almıştır (Sakaoğlu, 1976: 207-208). Daha önce sözünü ettiğimiz makalede de pek çok efsane metni mukayeseli olarak ele alınmıştır (Tuna, 2013). Bunların dışında Türk saz şiiri geleneğine de yansıyan bu motife dair sadece Karacaoğlan’dan verilecek örnekler dahi motifin etkin ve yaygın oluşu hakkında bir fikir verebilir. Bir şiirinde “İnsan oğlu yer

yüzüne gelince / Kuru ağaçtan meyve bitmiş gib'olur" (Öztelli, 1983: 395) diyen Karacaoğlan, Sivas'a giderken Ahır Dağı'nın karşısında gördüğü meşenin dönüşte kurduğunu görünce "meşe" ayaklı bir türkü söyler, kuru meşe yeniden yeşerir (Öztelli, 1983: 408). Karacaoğlan, bir veli veya veliye dönüşen eşkiya değildir, genel itibarıyla bir "Hak âşığı" da sayılmaz ama halkın ona yüklediği işlevi dikkate alırsak Karacaoğlan'ın "saz ve söz gücü", yukarıda örneklediğimiz Altay destanlarındaki Malçı Mergen'de görüldüğü gibi bir kuru ağacı yeşertmeye muktedir olabilecek ölçektir. Menakıpname, Vilayetname, Saltukname gibi kitabi anlatılar ile saz şiiri geleneği de dâhil olmak üzere sözlü edebiyat ürünlerinde sıklıkla gördüğümüz bu motifin Türk kolektif belleğindeki temel "mem"lerden birini oluşturduğuna kuşku yoktur.

"Millî Romantizm" de denen gelenekten istifade edişte, bugün halk edebiyatı ve halk bilimi araştırmalarında kesin sınırları çizilmiş sayabileceğimiz türlerin de etkili olduğu malumdur. Bu bağlamda Ömer Seyfettin'in bizatihi kendisi de olmak üzere devrinin yazar ve şairleri türleri bugünkü kadar net ve kesin biçimde ayırt edememişlerdir. Mesela masal sözü çoğu kez üsture veya mit kavramıyla karışmış hâlde kullanılmıştır. Bu tür isimlendirme problemi; o dönemin bilgi ve malzeme sınırlılığı içinde kalmamış, sonraki yıllarda yapılan ve hatta kimisi bilimsel iddia taşıyan eserlere de sirayet etmiştir. Bu bağlamda Ömer Seyfettin öykülerinin kaynağı konusunda, türler üzerinden yeniden araştırma ve değerlendirmelerin yapılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Aynı şekilde dönemin şartları sonucu oluşan birtakım hatalı bilgi ve değerlendirmelerin yeniden ele alınıp düzeltilmesi de bir ihtiyaçtır.

"Kurumuş Ağaçlar" öyküsü, sürpriz sonla biten bir eşkiya efsanesi olarak yazılı ve sözlü kültürde yaşarken Ömer Seyfettin'in "son öyküsü" olarak da tarihsel bir boyut kazanmıştır. Byung-Chul Han, "Mitolojik zaman bir tablo gibi kendi içinde dinlenir. Tarihsel zaman ise, bir hedefe doğru ilerleyen veya atılan bir hat biçimindedir." (Han, 2020: 27) der. Ömer Seyfettin, bu öyküsünde olduğu gibi bir tablo içinde dinlenen mitolojik zaman öykülerini tarihsel zamana aktararak hedefe doğru ilerleyen veya atılan bir hat biçimine sokmuştur. Ömer Seyfettin'in tarihsel zamanı, eşkiya ile evliyanın ayırt edilemediği bir kaotik zamandır ve Ömer Seyfettin, gelenekten istifade ederek sorunları çözüme konusunda yardımcı olabilecek birtakım kodları okuyucusuna başarıyla sunmuştur. Bunu yaparken de özgün üretim yerine "gelenek aktarıcısı" olma işlevini tercih etmiştir.

Kaynaklar

Acıpayamlı, Orhan, "Türkiye Folklorunda Hikâye ve Masallar Bibliyografyası", *Antropoloji*, S 1 (2), 1964, s. 121-142.

Alangu, Tahir, *Ömer Seyfettin*, May Yayınları, İstanbul 1968.

Andrejev, Nikolai Petrowitsch, "Die Legende von den zwei Erzsündern", *Folklore Fellows' Communications*, (54), 1924, s. 1-136.

Armağan, A. Munis, *Aliyoz Kavağı*, Uğur Ofset Matbaası, İzmir 1984.

_____, *Devlet Arşivlerinde Tire*, Karınca Matbaacılık, İzmir 2003.

- _____, *Asya'dan Anadolu'ya Türkler'in Anı Defteri*, Bilkar Bilge Karınca Matbaacılık, İzmir 2006.
- Boratav, Pertev Naili, *Az Gittik Uz Gittik*, Bilgi Yayınevi, Ankara 1969a.
- _____, *100 Soruda Türk Halk Edebiyatı*, Gerçek Yayınevi, İstanbul 1969b.
- Cunbur, Müjgan, “Ömer Seyfettin’in Hayatı ve Eserleri”, *Doğumunun 100. yılında Ömer Seyfettin*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1985a, s. 1-18.
- _____, “Ömer Seyfettin Bibliyografyası”, *Doğumunun 100. yılında Ömer Seyfettin*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1985b, s. 113-180.
- Dilek, İbrahim, *Altay Destanları I*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara 2002.
- Duymaz, Ali, “Türk Folklorunda Dış Ruh Tasarımı”, *Bilig*, S 45, 2008, s. 1-22.
- Han, Byung-Chul, *Zamanın Kokusu Bulunma Sanatı Üzerine Felsefi Bir Deneme*, Çev.: Şeyda Öztürk, 4. bs., Metis Yayınları, İstanbul 2020.
- İnan, Abdulkadir, *Makaleler ve İncelemeler*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1987.
- Karadağ, Metin, *Türk Halk Edebiyatı Anlatı Türleri*, 4. bs., Ürün Yayınları, Ankara 2004.
- Kissling, Hans Joachim, “Eine Bektâşitische Version Der Legende Von Den Zwei Erzsündern.” *Zeitschrift Der Deutschen Morgenländischen Gesellschaft*, (99), 1950, s. 181-201.
- Korkmaz, Esat, *Hacı Bektaş Veli Vilâyetname (Menakıb-ı Hacı Bektaş Veli)*, 3. bs., Can Yayınları, İstanbul 2006.
- Megas, Georgios A., “Die Legende von den zwei Erzsündern in der griechischen Volksüberlieferung”, *Fabula*, (16), 1975, s. 113-120.
- Ocak, Ahmet Yaşar, *Kültür Tarihi Kaynağı Olarak Menâkıbnâmeler (Metodolojik Bir Yaklaşım)*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1992.
- _____, *Alevî ve Bektaşî İnançlarının İslâm Öncesi Temelleri*, 9. bs., İletişim Yayınları, İstanbul 2012.
- Ömer Seyfettin, “Kurumuş Ağaçlar (Küçük Masal)”, *Vakit*, S 819, 17 Şubat 1336 (1920), s. 3.
- _____, *Turan Masalları İhtiyarlıkta mı? Gençlikte mi?*, Haz.: Nazım Hikmet Polat, 3. bs., Ötüken Neşriyat, İstanbul 2018.
- Önertoy, Olcay “Küçük Hikâye Yazarı Olarak Ömer Seyfettin”, *Türkoloji Dergisi*, S IV (1), 1972, s. 137-145.
- Öztelli, Cahit, *Karacaoğlan Yaşamı ve Bütün Şiirleri*, 7. bs., Özgür Yayın-Dağıtım, İstanbul 1983.
- Sakaoğlu, Saim, *101 Anadolu Efsanesi*, Damla Yayınevi, İstanbul 1976.
- “Tire’de Ali Yoz Kavağı”, *Küçük Menderes Tire Halkevi Dergisi*, S 1 (2), 1940, s. 14-15.
- Tuna, Sibel Turhan, “Sözlü Kültürden Yazılı Kültüre Bir Metin Aktarımı Örneği: Muğla’dan Derlenmiş Bir Efsane ile Kurumuş Ağaçlar Hikâyesinin Mukayeseli İncelemesi”, *Turkish Studies*, 8/8, 2018, s. 1347-1361.
- Yöntem, Ali Canib, *Ömer Seyfeddin (1884-1920), Hayatı, Karakteri, Edebiyatı, İdeali ve Eserlerinden Nümuneler*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1947.